

POLIISIN JA PUOLUSTUSVOIMIEN VÄLINEN VIRKA-APU

Toni Laine, Anton Malinen

2/2020

Tekijä		Tutkinto
Anton Malinen		Poliisi (AMK)
Toni Laine		
Julkaisun nimi		Julkisuusaste
Poliisin ja Puolustusvoimien välinen virka-apu.		Julkinen
Ohjaaja		Opinnäytetyön muoto
Jasmin Kaunisto		Tutkimuksellinen opinnäytetyö
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyössä tarkastellaan Poliisin ja Puolustusvoimien välistä virka-apua, sen eri muotoja, sekä turvallisuusympäristön muuttumisen mukanaan tuomia paineita yhteistyön kehittämiseen.</p> <p>Lähteinä on käytetty asiaan liittyvää lainsäädäntöä, oikeuskirjallisuutta, lainvalmisteluasiakirjoja, puolustusministeriön julkaisuja, poliisin operatiivisia ohjeita ja lisäksi on haastateltu Poliisin ja Puolustusvoimien puolelta asiantuntijoita, joilla molemmilla on käytännön kokemusta Poliisin ja Puolustusvoimien yhteistyöstä liittyen virka-apuihin.</p> <p>Opinnäytetyön teoriaosan tarkoituksena on avata tarkemmin virka-apu yhteistyön sisältöä ja sitä, miten virka-avun antaminen ja toteuttaminen käytännössä tapahtuu molempien osapuolien tahoilla, sekä millainen tilanneorganisaatio virka-apu tilanteissa rakentuu ja kuinka päätöksenteko hoidetaan.</p> <p>Tutkimuksen empiirisessä osassa käytettiin kvalitatiivista tutkimusotetta ja aineisto kerättiin teemahaastatteluiden avulla. Teemahaastatteluiden tarkoituksena oli selvittää virka-avun kanssa tekemisissä olevien henkilöiden mielipiteitä virka-avun nykytilanteesta ja heidän ideoitaan sen parannusehdotuksista.</p> <p>Tutkimus osoitti, että molemmat osapuolet toivovat yhteisharjoituksia ja tiedon jalkauttamista kenttätasolle. Lisäksi lainsäädännön uudistamiselle selvästi on tarvetta ja molemmat osapuolet toivovat, että virka-apupyynnö ei olisi niin kankea prosessi vaan että, siitä saataisiin selkeämpi ja nopeampi.</p>		
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja vuosi	Opinnäytetyökoodi (OPS)
28 + 3 liitesivua	2/2020	Amk2017ONT
Avainsanat		
Virka-apu, Viranomaisyhteistyö, Poliisi, Puolustusvoimat, Tilannejohtaminen, Käytännöt		

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Lainsäädäntö ja ohjeistukset	2
3 Virka-apu	3
3.1 Virka-avun muodot	5
3.2 Virka-avun pyytäminen	10
3.3 Virka-aputehtävien määrä/tilastointi	12
3.4 Tilanneorganisaatio virka-apu tehtävillä.....	13
3.5 Virka-avun jälkitoimet.....	16
4 Tutkimuskysymykset, tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet.....	17
4.1 Tutkimuksen tarkoitus	17
4.2 Tutkimuksen tavoitteet.....	17
5 Tutkimuksen suorittaminen	18
5.1 Kvalitatiivinen tutkimus	18
5.2 Tutkimusotteen valinta	19
5.3 Tutkimusaineiston keruu ja analysointi	19
5.4 Tutkimuksen luotettavuus	21
5.4.1 Reliabiliteetti.....	21
5.4.2 Validiteetti.....	22
6 Tutkimustulokset.....	23
6.1 Poliisi H1	23
6.2 Puolustusvoimat H2	24
7 Tutkimustulosten yhteenveto	24
8 Pohdinta ja kehittämisajatukset.....	25
9 Lähteet	27
Liitteet	

1 Johdanto

On selvää, että Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut. Sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden rajat ovat myös sekoittuneet ajan saatossa. Suomen turvallisuusympäristön muutoksen takia myös virka-aputoiminnan toimintaympäristö on muuttunut. Toimintaympäristön muutos pakottaa miettimään viranomaisten välisen yhteistyön kehittämistä, jotta uusiin ilmiöihin voidaan vastata. (Karinen, Lahtinen & Liesinen 2017, 1–2, 16–18.)

Puolustusvoimien antaman virka-avun kehittäminen on kohonneesta uhasta johtuen ajankohtainen tutkimuskohde. Ajankohtaisuuden osoittaa myös sisäministeriön vuoden 2018 maaliskuussa asettama hanke Poliisin toimintaedellytysten turvaamiseksi terrorismiin liittyvissä tilanteissa, missä Puolustusvoimat voi tukea Poliisia voimankäyttöä sisältävällä virka-avulla.

Viranomaisten resurssien ja suorituskykyjen yhteiskäyttötarve on lisääntynyt resurssien yleisestä vähenemisestä johtuen. Puolustusvoimat esimerkiksi lainaa Poliisille lähes pysyvästi Poliisin tarvitsemat pimeänäkölaitteet. (Karinen ym. 2017, 45.)

Poliisin ja Puolustusvoimien entistä läheisemmällä yhteistyöllä on varmasti saavutettavissa synergiaetuja. Hyödynnettäessä Puolustusvoimilla olevia resursseja yhteistoiminnassa Poliisin kanssa on saavutettavissa rahallista säästöä. Säästöjen lisäksi molemmat organisaatiot hyötyvät toistensa operatiivisista kokemuksista. Puolustusvoimien välineistöä ja osaamista voisi käyttää tilanteissa, joissa terrorismirikosta suorittavilla henkilöillä on käytössään vahvoja suojavälineitä ja aseita tai tilanteen ratkaisu vaatii keinoja, joita Poliisilla ei ole. (Kreus 2010, 135–137.)

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan Poliisin ja Puolustusvoimien virka-apu yhteistyön sisältöä ja sitä, miten virka-avun antaminen ja toteuttaminen käytännössä tapahtuu, sekä tutustutaan Poliisin ja Puolustusvoimien väliseen virka-apuun lainsäädännön ja ohjeistuksien perusteella. Selvitetään virka-avun eri muotoja, sekä prosessin toteutumisesta alusta loppuun. Haastatteluiden avulla olemme selvittäneet käytännön mielipiteitä ja kehitysehdotuksia virka-avun nykytilasta.

2 Lainsäädäntö ja ohjeistukset

Poliisin ja Puolustusvoimien välisestä virka-avusta tai muuten siihen liittyvästä aiheesta emme löytäneet aikaisemmin tehtyä opinnäytetyötä. Aiheesta meidät sai kiinnostumaan Virka-apulainsäädännön uudistamishanke, joka on valmistelussa ja hyväksytty istuntokauden suunnitelmaan 19.9.2019.

Lainsäädäntöhankkeessa tarkastellaan puolustusvoimien poliisille antamien virka-apujen säännöksiä. Hankkeen keskeisin tavoite on ajantasaistaa toimivaltuussääntelyä, joka koskee puolustusvoimien voimankäyttöä sisältävän virka-avun antamista poliisille. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki puolustusvoimien virka-avusta poliisille ja samalla kumottaisiin voimassa oleva samanniminen laki. Tavoitteena olisi selkeyttää ja ajantasaistaa sääntelyä niin, että sillä voidaan vastata paremmin turvallisuusympäristön muuttuneisiin vaatimuksiin. Lisäksi esityksessä ehdotettaisiin muutettaviksi poliisilakia ja puolustusvoimista annettua lakia. Lain arvioitu esittely ajankohta on vuoden 2020 lopussa.

Poliisilain 9 luvussa määritellään Poliisin antama virka-apu ja Poliisille annettava virka-apu, mutta Poliisin Puolustusvoimilta saama virka-apu ei kuulu tähän lakiin vaan siitä on erikseen säädetty oma laki. Laki puolustusvoimien virka-avusta poliisille 5.12.1980/781 määrittää sen, milloin ja minkälaista virka-apua puolustusvoimat voi antaa Poliisille sekä kuka virka-apua pyytää ja kuka päättää sen antamisesta.

Opinnäytetyömme teoria perustuu siis suurilta osin virka-avusta määrättyihin lakeihin, mutta lisäksi olemme tutustuneet Poliisihallituksen ohjeisiin ja Puolustusministeriön laatimaan raporttiin Puolustusvoimien antaman virka-avun nykytilasta ja kehittämisestä.

Poliisihallitus on vuonna 2017 laatinut ohjeen Poliisin operatiivisen kenttätoiminnan perusteet, joka tarjoaa ohjeistuksen yleisesti virka-apuun, mutta keskittyy myös Puolustusvoimilta saatavaan virka-apuun pääosin voimankäytön kannalta katsottuna. Poliisin operatiivisen kenttätoiminnan perusteet myös avaa enemmän sitä, milloin Poliisin on mahdollista saada voimakeinojen käyttöä edellyttävää virka-apua puolustusvoimilta ja miten tällaisessa tapauksessa virka-avun pyyntö eroaa tavanomaisesta virka-avusta.

Raportti Puolustusvoimien antaman virka-avun nykytilasta ja kehittämisestä esittelee lyhyesti virka-avun kannalta keskeiset lait, käsitteet, toimijat ja niiden tehtävät sekä puolustusvoimien virka-apu-tehtävien sisällöt. Lisäksi raportissa käsitellään virka-

aputoiminnan muuttuvaa toimintaympäristöä ja siinä tapahtuvien muutosten yhteyksiä virka-apuun ja sen kehittämiseen.

Teoriamme painottuu siis vahvasti lakeihin, ohjeisiin ja raportteihin, jotka ovat hieman hajanaisia, mutta on vahvistanut meille sen, että Poliisin ja Puolustusvoimien välinen virka-apu esiintyy myös osittain hieman samanlaisena sekamelskana, joka varmasti kaipaisi hieman päivitystä ja kehittämistä niin lakien kuin käytäntöjenkin suhteen.

3 Virka-apu

Viranomaisyhteistyöllä tarkoitetaan viranomaisten ja muiden yhteistyöhön velvoitettujen tai valtuutettujen yhteistoimintaa jonkin päämäärän saavuttamiseksi (Valtonen 2010, 25). Viranomaisyhteistyön määritelmä on viranomaistoimijoista riippuvainen käsite, jonka merkitys riippuu toimintatasosta ja toimintaympäristöstä, jossa toimitaan. Yleisesti viranomaisyhteistyö on sanayhdistelmänä varsin vapaasti käytetty eri konteksteissa, eikä siitä ole vakiintunutta merkitysmääritelmää eri viranomaisilla. (Valtonen 2008, 7.) Viranomaisyhteistyössä viranomaiset ovat yhteistoiminnassa omien organisaatorajojensa yli. Yleisesti viranomaisyhteistyötä pidetään ratkaisuna resurssipulaan, toiminnan tehostamiseen ja monimutkaisten tilanteiden ratkaisemiseen. (Karinen ym. 2017, 8.)

Virka-apu, joka on opinnäytetyömme keskeisin käsite, sisältyy viranomaisyhteistyön käsitteeseen (Karinen ym. 2017, 40). Virka-apu määritellään eri lähteissä eri tavalla. Tuomioistuinsanaston mukaan virka-apu tarkoittaa viranomaisen toiselle viranomaiselle antamaa apua toimivaltaansa kuuluvassa asiassa (Kuhmonen 2001, 210). Kokonaisturvallisuuden sanasto taas määrittelee virka-avun lainsäädäntöön perustuvaksi toiminnaksi, jossa viranomainen antaa voimavarojaan toisen viranomaisen tilapäiseen käyttöön sen toiminnan tukemiseksi (Kokonaisturvallisuuden sanasto 2014, 106).

Olemukseltaan virka-apu on viranomaisen toiselle viranomaiselle antamaa tukea virka-apua pyytäneen viranomaisen lakisääteisen tehtävän täyttämiseksi (Karinen ym. 2017, 4). Viranomaisyhteistyötä ei esimerkiksi mainita käsitteenä poliisilaissa, laissa puolustusvoimista, pelastuslaissa eikä laissa rajavartiolaitoksesta, kun taas virka-apu on kaikissa edellä mainituissa laeissa usein mainittu käsite. Virka-avun laatua taas ei kuvailla edellä mainituissa laeissa tai lähteissä, vaan niistä on kaikilla eri viranomaisilla omat käsitteensä ja merkityksensä.

Yksinkertaistettuna virka-apu on siis viranomaisen toiselle viranomaiselle tai yksityiselle taholle antamaa apua, jossa viranomainen käyttää omia toimivaltuuksiaan, jotta voi mahdollistaa toisen viranomaisen määräyksen toteuttamisen tai antaakseen yksityiselle mahdollisuuden käyttää jotain oikeuttaan.

Poliisi ei ole yleinen virka-apuviranomainen. mutta sille on lukuisissa laeissa asetettu velvollisuus auttaa toista viranomaista. Poliisilain 9 luvun 1 § määrittää, että poliisin on annettava pyynnöstä muulle viranomaiselle virka-apua, milloin siitä on erikseen säädetty. Laki puolustusvoimien virka-avusta poliisille taas vastaavasti määrittää sen, milloin ja minkälaisissa tilanteissa puolustusvoimat on velvollisia antamaan virka-apua poliisille.

Käsitteellisesti on mahdollista erottaa poliisin omat tehtävät, toisen viranomaisen omat tehtävät ja alue, jossa nämä ovat päällekkäin. Jos nuo alueet ovat osaksikin päällekkäin, on kyseessä usein juurikin aiemmin mainittu viranomaisyhteistyö. Jos taas tehtävät ovat erillään, mutta toinen viranomainen tarvitsee poliisin apua, on kyseessä virka-apu. (Poliisin operatiivisen toiminnan perusteet, 88.)

Yhteistoiminta ja päällekkäinen toimivalta.

Päällekkäiset tehtävät ja toimivalta edellyttävät viranomaisten välistä yhteistoimintaa ja mitä enemmän viranomaisilla on päällekkäisiä tehtäviä sekä toimivaltaa, sitä epämääräisemmäksi muodostuu raja virka-avun ja yhteistoiminnan välille. Erottavissa on ensisijainen tehtäväpiiri, jota viranomainen hoitaa viran puolesta ja toissijainen tehtäväpiiri, jota hoidetaan toisen viranomaisen pyynnön perusteella.

Varsinaisten viranomaisen tehtäviä ja toimivaltaa sääntelevien oikeusnormien voidaan katsoa olevan ensisijaisia virka-apunormeihin nähden viranomaisen tehtävien, toimivaltuuksien ja velvollisuuksien määrittämisessä. Esimerkiksi Poliisin lähtiessä virka-apu tehtävälle voi tehtävä paljastua tai muuttua sellaiseksi, että sitä ei enää hoidetakaan virka-apu tehtävänä vaan kyseessä on Poliisin tehtävä ja toimitaankin täysin Poliisin toimivaltuuksin.

3.1 Virka-avun muodot

Virka-avun tarve tulee kyseeseen, kun viranomainen ei kykene suoriutumaan sille eteen tulleesta tehtävästä. Tämä voi johtua joko ns. oikeudellisista tai tosiasiallisista syistä. (Viranomaisyhteistyöstä ja virka-avusta, Rajavartiolaitos.)

Jos kyseessä on tilanne, jossa viranomaiselta puuttuu sen hoitamiseen tarvittava toimivalta, puhutaan ns. oikeudellisesta esteestä. Tällöin virka-apua tulee pyytää kyseisen toimivaltuuden omaavalta viranomaiselta.

Tosiasiallisessa esteessä on kyse tilanteesta, jossa tehtävää suorittavalla viranomaisella ei ole siihen tarvittavaa henkilöstöä, osaamista tai esimerkiksi kalustoa. Näitä puutteita on mahdollista poistaa pyytämällä niitä omaavilta viranomaisilta virka-apua.

Tosiasiallisessa virka-avussa kyse ei ole toimivallasta vaan suorituskyvystä. Siinä apua antava viranomainen antaa resurssejaan virka-apua pyytäneen käyttöön sille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi. Virka-apua antavalla viranomaisella ei välttämättä ole toimivaltaa kyseisen tehtävän suorittamiseksi itsenäisesti.

Puolustusvoimien antama virka-apu poliisille.

Puolustusvoimille on laissa säädetty erääksi tehtäväksi virka-avun antaminen muille viranomaisille. Virka-apua annetaan pääasiallisesti pelastusviranomaisille tai poliisille. Poliisille annettavasta virka-avusta on säädetty laissa puolustusvoimien virka-avusta poliisille.

Laki puolustusvoimien virka-avusta poliisille määrittää, että Puolustusvoimien on annettava poliisille virka-apua seuraavissa tilanteissa:

- 1) henkilön etsimiseksi ja kiinni ottamiseksi;
- 2) paikan tai alueen eristämiseksi ja tutkimiseksi
- 3) liikenteen ohjaamiseksi;
- 4) henkilöiden ja omaisuuden tilapäiseksi suojaamiseksi
- 5) räjähteiden raivaamiseksi; sekä

6) muuhun sellaiseen tehtävään, jonka suorittamiseksi tarvitaan puolustusvoimien erityishenkilöstöä tai -välineistöä. (Laki puolustusvoimien antamasta virka-avusta poliisille 1§.)

Lisäksi laissa määrätään, että kansainvälistä erityissuojelua nauttiviin henkilöihin kohdistuvien rikosten ehkäisemiseksi poliisilla on oikeus saada muunkinlaista kuin 1 momentin mukaan annettavaa virka-apua. (Laki puolustusvoimien antamasta virka-avusta poliisille 1§.)

Virka-avun antamisen edellytyksenä lisäksi on se, että poliisin omat voimavarat ovat riittämättömät tehtävän suorittamiseen tai sen suorittamiseen tarvitaan poliisilta puuttuvaa erityishenkilöstöä tai -välineistöä. Erityishenkilöstön tai välineistön tarve tulee useimmiten kyseeseen, jos poliisi tarvitsee virka-apua esimerkiksi räjähteiden tai muun sotilasvälineistön raivaamisessa. (Laki puolustusvoimien antamasta virka-avusta poliisille 2§.)

Edellä mainitut virka-apu tehtävien muodot ovatkin karkeasti jaettavissa tavanomaiseen ja tavanomaisesta poikkeavaan virka-apuun.

Tavanomainen ja tavanomaisesta poikkeava virka-apu.

Tavanomainen virka-apu ja siihen rinnastettavat velvoitteet sisältävät seuraavat: Henkilön etsiminen ja kiinnioton tukeminen, paikan tai alueen eristäminen ja tutkiminen, liikenteen ohjaaminen, henkilöiden ja omaisuuden tilapäinen suojaaminen, räjähteiden tunnistaminen ja muut tehtävät. (Puolustusministeriö, puolustusvoimien antaman virka-avun nykytila ja kehittäminen.)

Tavanomaisesta poikkeava virka-apu sisältää seuraavat:

- Aseellinen virka-apu poliisille
  - voimakeinojen käyttö vastarinnan murtamiseksi
- SVK-virka-apu poliisille
  - sotilaallisten voimakeinojen käyttö terrorismirikosten estämiseksi

- Vaativa pelastustoiminta
  - CBRN-uhkatilanteet. CBRNE-uhilla tarkoitetaan kemiallisten aineiden (C), biologisten taudinaiheuttajien (B), radioaktiivisten aineiden (R), ydinaseiden (N) ja räjähteiden (E) väärinkäyttöä, jota halutaan torjua. (Puolustusministeriö, puolustusvoimien antaman virka-avun nykytila ja kehittäminen.)

Kuva. Puolustusvoimien tavanomainen ja tavanomaisesta poikkeava virka-apu. (Puolustusministeriö, puolustusvoimien antaman virka-avun nykytila ja kehittäminen.)

Vaativat tilanteet ja SVK-virka-apu.

Tavanomaisesta poikkeava virka-apu liittyy useimmiten poliisin vaativiin (VATI) tai muihin erityistilanteisiin eli terroristisessa tarkoituksessa toteutettuihin rikoksiin, joissa poliisi tulee kohtaamaan vastarintaa tai joutuu voimankäyttötilanteeseen ja tarvitsee siihen tuekseen puolustusvoimien henkilöstöä tai kalustoa, kuten panssaroituja ajoneuvoja suojaamiseen tai sotavarustein suoritettavaa aseenkäyttöä. (Laki puolustusvoimien antamasta virka-avusta poliisille 4§, 6§ ja Poliisilain 2 luvun 17 § 4. mom.)

Poliisi voi siis saada voimankäyttöä edellyttävää virka-apua puolustusvoimilta, jos poliisi ei pysty omalla välineistöllään tai henkilöstöllään estämään tai pysäyttämään terroristisessa tarkoituksessa toteutettavaa rikosta. Sotilaallisia voimakeinoja voidaan käyttää vain, jos se on välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä välittömästi uhkaavan vaaran torjumiseksi, eikä vaaraa voida torjua lievemmillä keinoilla. (Poliisilaki 2 luku 17§.)

Sotilaallisten voimakeinojen käyttö (SVK-virka-apu) on valtioneuvoston tai kiiretilanteessa puolustusministeriön päätöksellä puolustusvoimien poliisille antamaa sotilaallisia voimakeinoja sisältävää virka-apua terroristisessa tarkoituksessa tehtävien rikosten estämiseksi tai keskeyttämiseksi. (Poliisin operatiivisen kenttätoiminnan perusteet s. 90.)

Sotilaallisilla voimakeinoilla siis tarkoitetaan virkamiehen henkilökohtaisen aseiden käyttöä voimakkaampaa sotavarusteiden tapahtuvaa sellaista asevoiman käyttöä, joka soveltuu poliisitehtävän suorittamiseen (Laki puolustusvoimien virka-avusta poliisille 4 §).

Virka-apu valmius.

Puolustusvoimat vastaa virka-apuosaston henkilöstöön kuuluvan ammattitaidosta ja perehdyttämisestä siten, että henkilöstö tuntee käyttämänsä kaluston ja välineistön sekä niitä koskevat turvallisuusohjeet.

Puolustusvoimien virka-apua antava henkilöstö voi koostua puolustusvoimien palveluksessa olevista henkilöistä, varusmiehistä tai vapaaehtoisen maanpuolustuksen henkilöistä.

Sotilaskalusto ja sen lainaaminen.

Poliisi on aikaisemmin lainannut pimeänäkölaitteistoja sekä erilaisia lennokkeja Puolustusvoimilta virka-apuna, mutta eri lehtitietojen mukaan Poliisi on ryhtynyt hankkimaan itselleen laitteita, joita on aikaisemmin lainannut Puolustusvoimilta. (Iltalehti 2019).

Puolustusministeriö on ilmaissut huolensa siitä, että lainatavaroihin turvautuminen voi aiheuttaa viranomaisille kriisitilanteessa ongelmia. Näin voisi käydä, jos puolustusvoimat joutuisi pyytämään poliisilta lainaamia tavaraita takaisin.

Päätöksen taustalla on poliisin toimintaympäristön muutos sekä teknologian kehitys ja se, että poliisi on huomannut hyötyvänsä lainalaitteista.

Puolustusministeriö julkaisi viime vuonna raportin, jonka mukaan materiaalin pitkäaikainen lainaaminen voi kriisitilanteessa haitata viranomaisten suorituskkyä.

Niin voi käydä esimerkiksi silloin, jos Puolustusvoimat joutuu vastaamaan ulkoiseen uhkaan ja pyytämään sen vuoksi takaisin kalustoaan muilta viranomaisilta. Tällöin poliisin tai pelastustoimen kaltaiset sisäisen turvallisuuden viranomaiset voisivat jäädä vaille kalustoa. (Verkkouutiset 2018).

Eli näiden uutisten pohjalta voisi olettaa, että Puolustusvoimien ja Poliisin välillä ei enää ainakaan samassa mittakaavassa virka-avulla lainata välineistöä kuin aikaisemmin vaan Puolustusvoimien kalustoa käytetään tulevaisuudessa vain Puolustusvoimien taholta virka-apu tilanteissa.

Poliisin antama virka-apu puolustusvoimille.

Poliisi ei ole yleinen virka-apuviranomainen, mutta sille on lukuisissa laeissa asetettu velvollisuus auttaa toista viranomaista. Käsitteellisesti on mahdollista erottaa poliisin omat tehtävät, toisen viranomaisen omat tehtävät ja alue, jossa nämä ovat päällekkäin. Jos nuo alueet ovat osaksikin päällekkäin, on kyseessä usein viranomaisten yhteistyö. Jos taas tehtävät ovat erillään, mutta toinen viranomainen tarvitsee poliisin apua, on kyseessä virka-apu. (Poliisin operatiivisen kenttätoiminnan perusteet.)

PoL 9 luvun mukaan Poliisin on annettava pyynnöstä muulle viranomaiselle virka-apua, jos niin erikseen säädetään. Poliisin on annettava virka-apua muulle viranomaiselle myös laissa säädetyn valvontavelvollisuuden toteuttamiseksi, jos virka-apua pyytävää viranomaista estetään suorittamasta virkatehtäviään. (PoL 9 luku 1§.)

Päätöksen virka-avun antamisesta tekee päällystöön kuuluva poliisimies, jollei erikseen toisin säädetä tai määrätä. Virka-avusta on tarvittaessa kirjattava S-ilmoitus PATJA-järjestelmään tai tehtävä muu merkintä poliisin rekisteriin.

Virka-avun laillisuudesta vastaa virka-apua pyytävä viranomaisena. Jokaisen viranomaisen on tunnettava oma toimivaltapiirinsä. Jos pyydetty toimenpide on selvästi lainvastainen, tulee poliisin kieltäytyä antamasta apua. Epäselvissä tapauksissa virka-apupäätöksen tekijä voi pyytää täydentävää selvitystä. Virka-avun antaja ratkaisee, annetaanko sitä vai ei. (Poliisin operatiivisen kenttätoiminnan perusteet.)

Yleisimpiä virka-aputehtäviä.

Yksi yleisemmistä virka-avusta, joita puolustusvoimat pyytää poliisilta on etsintäkuulutukset, joissa henkilö on jättänyt saapumatta kutsuntoihin tai varusmies on jättänyt saapumatta joukko-osastoon.

Henkilön jättäessä saapumatta kutsuntatilaisuuteen pyytää Puolustusvoimat virka-apua poliisilta, jossa Puolustusvoimat pyytää etsintäkuuluttamaan henkilön ja edellytysten täytyessä antamaan sakon asevelvollisuuslain 119 § mukaan (poissaolo kutsunnasta / aluetoimiston järjestämästä tarkastuksesta). Lisäksi henkilö on määrättävä ilmoittautumaan arkipäivänä kahden viikon kuluessa lähimpään aluetoimistoon.

Jos varusmiespalvelusta suorittava varusmies ei ole saapunut joukko-osastoon pyytää puolustusvoimat poliisia kiinniottamaan ja toimittamaan varusmiehen lähimpään joukko-osastoon tai päävartioon.

3.2 Virka-avun pyytäminen

Poliisin pyytämä virka-apu puolustusvoimilta.

Poliisille annettavaa Virka-apua pyytää Poliisihallitus. Kiireellisessä tapauksessa virka-apua voi pyytää poliisin valtakunnallisen tai paikallisen yksikön päällikkö taikka asianomaisen poliisiyksikön tai -alueen johtovalmiudessa oleva päällystöön kuuluva poliisimies.

Pyynnöstä on tällöin ilmoitettava viipymättä Poliisihallitukseen. (Poliisin operatiivisen toiminnan perusteet, 90.)

Puolustusvoimien puolella virka-avun antamisesta päättää pääesikunta taikka maavoimien, merivoimien tai ilmavoimien esikunta. Kiireellisessä tapauksessa virka-avun antamisesta voi päättää varuskunnan päällikkö, joukko-osaston komentaja tai sotilaslaitoksen päällikkö. Puolustusvoimat päättää virka-apuosaston koon ja varustuksen. (Laki puolustusvoimien antamasta virka-avusta poliisille 3§.)

Virka-apupyynnön tehtäessä tulee tarkoin yksilöidä, mikä on virka-aputehtävän laatu, millainen henkilöstömäärä tarvitaan virka-apua antamaan sekä minkälainen varustus ja mahdollinen erikoisvälineistö ovat tarpeen. (Poliisin operatiivisen kenttätoiminnan perusteet, 90.)

Puolustusvoimilta virka-apua pyydetäessä käytetään puolustusvoimien virka-apu lomaketta. (Liite, 1.) Lomakkeesta käy ilmi, kuka virka-apua pyytää ja millaisesta tehtävästä on kyse. Kiireellisissä tilanteissa voidaan virka-apua pyytää puhelimitse, mutta tämä lomake tulee täyttää jälkikäteen.

Poliisi päättää virka-avun käytöstä ja sen lopettamisesta. Virka-apuosastoa johtaa puolestaan aina sotilashenkilö johtovastuussa olevan poliisin ohjeiden mukaan. Virka-apuosaston jäsenillä on erittäin kiireellisessä virka-aputehtävässä oikeus käyttää poliisin ohjauksessa sellaisia tilanteen kannalta tarpeellisia voimakeinoja, joihin poliisimies nämä toimivaltansa nojalla valtuuttaa. Muulloin virka-apuosaston jäsenillä on oikeus ainoastaan tavanomaiseen hätävarjeluun. Lisäksi virka-apuosaston jäsenillä on aina oikeus ottaa kiinni henkilö, joka haittaa virka-aputehtävän toteuttamista kiellosta huolimatta. Kiinniotettu on välittömästi puolustusvoimien toimesta luovutettava poliisille.

Poliisin on huolehdittava kustannustehokkuudesta pyytämiensä virka-apujen suhteen. Tilannetta johtavan poliisimiehen on suunniteltava järkevä resurssien käyttö kussakin tilanteessa. Tätä arvioitaessa on otettava huomioon tehtävän tärkeys, kiireellisyys ja tehtävän hoitamisesta aiheutuvat kustannukset. Luonnollisesti hengen ja terveyden pelastamiseen voidaan panostaa huomattavasti enemmän kuin omaisuuden suojaamiseen. Virka-apupyynnöt on valmisteltava ja harkittava huolella. (Poliisin operatiivisen kenttätoiminnan perusteet, 89.)

Puolustusvoimien pyytämä virka-apu poliisilta.

Poliisilta pyydettävä virka-apu on lähtökohtaisesti pyydettävä kirjallisesti ja siinä on mahdollisuuksien mukaan käytettävä siihen tarkoitettua lomaketta. (Liite, 2.) Poliisin antama virka-apu on poikkeuksia lukuun ottamatta maksullista ja se on määritelty valtion maksuperustelaisissa (150/1992). Virka-avun maksullisuus ei kuitenkaan koske puolustusvoimia.

3.3 Virka-aputehtävien määrä/tilastointi

Puolustusvoimat.

Viime vuosina puolustusvoimat on antanut virka-apua vuosittain keskimäärin noin 500 kertaa. Puolustushaaroista keskeisin virka-avun antaja on maavoimat.

Tehtävät tilastoidaan pyytäjien ja tehtävien sisällön mukaan. Tehtävien sisältöjen luokittelussa on eriteltyinä sotilasräjähteen raivaus, henkilö- ja kalustolaina, liikenteenohjaus, rikospaikan eristys, sekä henkilönetsintä. Näistä tehtävistä selvästi eniten on sotilasräjähteiden raivaus (n.470 virka-aputehtävää) ja toiseksi suurin on henkilö- ja kalustolaina. Määrällisesti puolustusvoimat antoivat selvästi eniten virka-apua poliisille.

Sotilasräjähteiden raivaaminen kuuluu puolustusvoimien omiin tehtäviin, jotka kuitenkin rinnastetaan ja tilastoidaan virka-apuun, sillä tehtävä usein alkaa räjähteen tunnistamisella, joka tapahtuu virka-apuna. Tunnistaminen räjähte tai vastaava sotilasräjähteeksi muuttaa tehtävän puolustusvoimille kuuluvaksi raivaamistehtäväksi. (Puolustusvoimien antaman virka-avun nykytila ja kehittäminen, Puolustusministeriö 2017.)

Sotilasräjähteiden raivaaminen jaetaan alueraivaamiseen ja virka-apuluontoiseen raivaamiseen. Alueraivaaminen sisältää räjähteiden raivaamisen Puolustusvoimien luovutetuilta alueilta ja vesistöistä sekä sotien jälkeen maastoon jääneiden tai upotettujen räjähteiden raivaamisen. Puolustusvoimilla oli vuonna 2016 yhteensä 11 sotilasräjähteiden alueraivaamistehtävää. Alueraivaamisen lisäksi puolustusvoimat suorittaa vuosittain noin 450 päivystysluonteista virka-apuraivaamistehtävää, jotka ovat pääosin yksittäisiä räjähteitä. Muulla räjähdysaineiden raivaamisella tarkoitetaan kaikkia toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen

muiden räjähdysaineiden kuin sotilasräjähteiden paikantamiseksi, kuljettamiseksi, säilyttämiseksi, hävittämiseksi tai muutoin vaarattomaksi tekemiseksi. (Puolustusvoimien antaman virka-avun nykytila ja kehittäminen, Puolustusministeriö 2017.)

Poliisi.

Virka-aputehtävien määriä on vaikea hahmottaa, sillä niiden tilastointi on Poliisin puolelta puutteellista ja hankalasti kerättävissä. Kaikista virka-apu pyynnöistä tai tehtävistä ei välttämättä tehdä erillisiä kirjauksia tietojärjestelmiin, joten virka-aputehtävien rajaaminen on hankalaa. Virka-apupyynnöksi lomakkeita arkistoidaan myös jossakin määrin, mutta sekin on vaihtelevaa laitoksittain. On siis vaikeaa koostaa tarkasti, kuinka paljon tehtäviä on ja mitä ne pitävät sisällään.

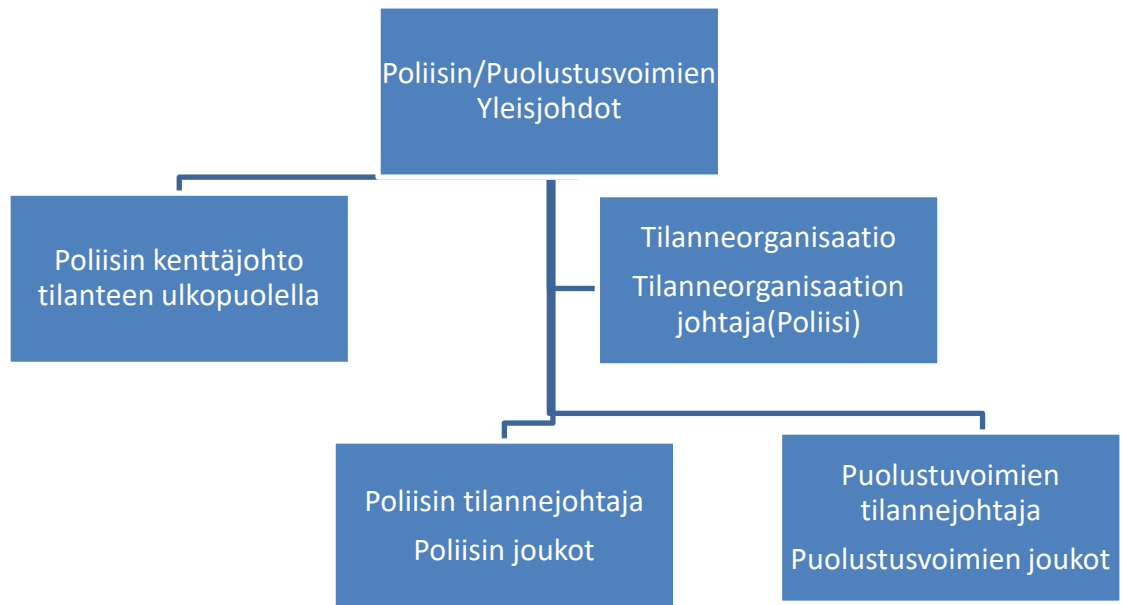
Politrip järjestelmästä etsiessä puolustusvoimille annettuja virka-apuja yleisimmät virka-avut liittyvät varusmiespalvelusta suorittavien henkilöiden etsintäkuulutuksiin, sekä kutsuntoihin saapumattomien henkilöiden tavoittamiseen.

Lisäksi Poliisi valvoo paljon liikennettä kasarmialueiden lähettyvillä Puolustusvoimien pyynnöstä, mutta todellisuudessa nämä pyynnöt hoidetaan Poliisin omina liikennevalvontoina, vaikka niihin pyyntö olisi Puolustusvoimilta tullutkin, joten eivät kirjaudu virka-apuun.

3.4 Tilanneorganisaatio virka-apu tehtävillä

Viranomaisyhteistyö voi olla vaikeasti hahmotettava kokonaisuus, sillä erinäisten viranomaisten käsitteistöt voivat olla monimutkaisia. Käsitteistöä on myös välillä vaikea tunnistaa ja eritellä, sillä viranomaisten käyttävät termit eivät tarkoita aina samaa viranomaisesta riippuen.

Kuvio 1. Havainnointikuva virka-apu organisaation rakenteesta.

Kuvion 1 tilanneorganisaation rakenne ei kuvasta todellista tilanneorganisaatiota. Kuviossa olevat johtosuhteet eivät myöskään ole varsinaisia. Kuvion tarkoitus on selventää käsitteistön liittymistä toisiinsa.

Yleisjohtaja/ JOHTO 1.

Valtioneuvoston asetuksessa poliisista yleisjohtaja määritellään tilanne- tai johtokeskuksessa toimivaksi henkilöksi, joka vastaa operatiivisen kenttätoiminnan johtamisesta.

Poliisin Yleisjohtaja päättää virka-avun antamisesta ja pyytämisestä, sekä vastaa tarvehankinnasta ja kustannustehokkuudesta. Lisäksi kiireellisessä tapauksessa hän päättää tavanomaisen virka-avun pyytämisestä puolustusvoimilta.

Yleisjohtajan päätettävänä on myös virka-apuun varautuminen, sekä päätöksenteko puolustusvoimien virka-avun antamisen keskeyttämisestä ja lopettamisesta.

(Valtioneuvoston asetus poliisista 1080/2013.)

Yleisjohtaja vastaa myös virka-aputilanteen turvallisen suorittamisen kannalta tarpeellisesta yleisjohdosta ja osapuolten välisten toimintojen yhteensovittamisesta sekä työturvallisuusjärjestelyistä.

Yleisjohtaja voi puolustusvoimien antaman virka-avun yhteydessä toimivaltansa nojalla valtuuttaa ohjauksessaan virka-avun antajan erittäin tärkeässä ja kiireellisessä tehtävässä käyttämään sellaisia tehtävän suorittamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita tilanne huomioon ottaen voidaan pitää puolustettavina.

(Poliisin operatiivisen kenttätoiminnan perusteet, 98.)

Puolustusvoimien yleisjohtajalla tarkoitetaan pääesikunnan valmiuspäällikköä, joka vastaa puolustusvoimien osalta operatiivisen tason johtamisesta.

Käytännössä yleisjohtamisella tarkoitetaan siis viranomaisyhteistyössä operatiivisen tason johtamista ja täten se voidaan pitää erillään tilannejohtajuudesta.

Kenttäjohtaja /tilannejohtaja/ tilanne 1.

Kenttäjohtamisella tarkoitetaan toiminnan taktista johtamista käytännön tilanteissa (Valtonen 2008, 165). Poliisin kenttäjohtaja on vuorossa olevien poliisien esimies. Kenttäjohtaja vastaa toimialueensa kenttätoiminnan operatiivisesta johtamisesta yleisjohtajan alaisuudessa. Kenttäjohtaja päättää virka-avun pyytamisestä ja antamisesta ainoastaan erillisen määräyksen perusteella. Kenttäjohtaja voi kuitenkin tehdä samoja päätöksiä varautumisesta ja virka-avun keskeyttämisestä sekä lopettamisesta kuten yleisjohtajakin. Kenttäjohtaja ei myöskään tilanteen salliessaan sido itseään virka-apu tehtävään vaan määrittää tehtävälle tilannejohtajan, joka on esimerkiksi tehtävästä vastuun ottaneen poliisipartion partionjohtaja (tilanne 1). (Poliisin operatiivisen kenttätoiminnan perusteet).

Puolustusvoimien virka-apuosaston johtajaa kutsutaan kenttäjohtajaksi. Puolustusvoimien kenttäjohtaja on virka-apupyynnön tehneen viranomaisen johdossa.

Poliisin ja puolustusvoimien kenttäjohtaja käsitteet eroavat toisistaan olennaisesti. Poliisin kenttäjohtaja johtaa kokonaista vastuualuetta, kun taas puolustusvoimissa kenttäjohtaja johtaa ja vastaa omasta virka-apuosastostaan.

3.5 Virka-avun jälkitoimet

Tilanteen purkaminen.

Tilanteen lähestyessä loppuaan on johtamiseen kiinnitettävä erityistä huomiota. Tilanteen päätösvaiheessa erityinen huomio on kiinnitettävä siihen, että tilanneorganisaatio pysyy edelleen johdettuna, toimintakuntoisena ja kurinalaisena. Organisaation purkamista ei ole syytä kiirehtiä ja purkaminen on tehtävä järjestelmällisesti. Poliisin Johto 1 ja Tilanne 1 johtavat purun. Erityksiä ei saa purkaa ennen kuin mahdollinen tutkinta on turvattu. Mikäli purku tapahtuu hallitsemattomasti voivat pelastustoimet menettää tehoaan, tilanteen vaarallisuus voi lisääntyä tai tutkinnallisesti voidaan menettää jotain arvokasta. Hallitulla purulla vähennetään myös jälkitöiden määrää. (Poliisin operatiivisen kenttätoiminnan perusteet 2017, 56, 100.)

Tiedon jakaminen.

Tutkintaan liittyen tilanneorganisaation hallussa oleva tieto ja sen siirtäminen eteenpäin on turvattava tilanteen jälkeen. Avainhenkilöiden tulee järjestää palaveri, tiedon siirron varmistamiseksi. Tapahtumaa johtaneen poliisimiehen on varmistettava tilanneorganisaation avainhenkilöstön paikallaolo. Tilanteessa kertyneen aineiston jatko hyödynnettävyys on varmistettava kaikille tilanteessa olleille viranomaisille. (Poliisin operatiivisen kenttätoiminnan perusteet 2017, 67–68.)

Vaativien operaatioiden jälkeen tulee järjestää tapahtuman kokemuksellinen ja taktinen jälkikäsitteily. Henkilöstö tulee olla dokumentoitu tehtävän aikana, jotta purkutilaisuuteen osallistuvat oikeat henkilöt. Kokemuksellinen jälkipuinti vähentää tapahtuman jälkeisiä stressireaktioita ja -oireita. Taktisessa käsittelyssä käydään läpi toiminnan vaiheet, tapahtumien kulku ja tehdyt ratkaisut. Taktisen jälkikäsitteilyn tavoitteena on kokemuksista

oppiminen ja tuleviin tapahtumiin valmistautuminen. Taktisessa jälkikäsitellyssä tulee myös kirjata ylös esille tulleet havainnot. Arviointitilaisuuksiin voidaan valmistautua etukäteen koulutuksella. Koulutuksessa opetetaan tunnistamaan arvioinnin kannalta tärkeät asiat. (Poliisin operatiivisen kenttätoiminnan perusteet 2017, 99–100.)

4 Tutkimuskysymykset, tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

1. Millainen on Poliisin ja Puolustusvoimien välisen virka-avun nykytilanne?
2. Poliisin ja Puolustusvoimien virka-avun kehitystarpeet?
3. Millaisia ideoita virka-avun parantamiseksi?

4.1 Tutkimuksen tarkoitus

Tutkimuksen (opinnäytetyön) teoriaosan tarkoituksena on selvittää Poliisin ja Puolustusvoimien virka-avun kehitystarpeita, virka-avun käytännön toteutumismalleja ja sen eri muotoja. Tutkimuksen teoriaosassa tuodaan esille lainsäädäntöä ja ohjeistusta, jotka ohjaavat virka-apua Poliisin ja Puolustusvoimien välillä. Lisäksi selvitetään virka-apua prosessina ja sitä, kuinka se etenee alusta loppuun.

Empiirisen osan tarkoituksena on tutkia virka-avun kanssa tekemisissä olevien henkilöiden mielipiteitä virka-avun nykytilanteesta ja heidän ideoitaan sen parannusehdotuksista.

Tutkimuksen pohjalta on tarkoituksena antaa ehdotuksia siitä, miten virka-apua voisi prosessina parantaa tai kehittää.

4.2 Tutkimuksen tavoitteet

Tutkimuksen tavoitteet ovat:

1. Tutustua Poliisin ja Puolustusvoimien väliseen virka-apuun lainsäädännön, ohjeistuksien ja kirjallisuuden pohjalta ja selvittää, mitä käsite pitää sisällään ja tarkoittaa.
2. Tutkia virka-avun eri muotoja ja prosessin toteutumista.

3. Selvittää käytännön mielipiteitä ja kehitysehdotuksia virka-avusta haastattelemalla virka-avun kanssa työskenteleviä henkilöitä Poliisista ja Puolustusvoimista.
4. Laatia näiden tutkimusten pohjalta yhteenveto ja antaa suosituksia virka-avun kehittämisajatuksiksi.

5 Tutkimuksen suorittaminen

5.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivinen tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa, missä lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen, ja jonka aineisto pyritään kokoamaan luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa. Toisin sanoen kvalitatiivisessa tutkimuksessa tavoitteena on pikemmin löytää tai paljastaa tosiasioita kuin todentaa jo olemassa olevia väittämiä. Lähtökohtana ei ole teorian tai hypoteesien testaaminen vaan aineiston monitahoinen sekä yksityiskohtainen tarkastelu. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 161; 165.) Kvalitatiivinen tutkimus, joka tähtää ilmiön ymmärtämiseen ns. pehmeän tiedon pohjalta, vastaa myös kysymyksiin: Miksi? Miten? Millainen (Heikkilä 2004, 16-17.)

Laadullisessa tutkimuksessa on ensiarvoisen tärkeää, että tutkittavien omat näkökulmat ja ”ääni” pääsevät esille, siksi aineiston hankinnassa suositellaan laadullisia metodeja eli menetelmiä, joita ovat teemahaastattelu, osallistuva havainnointi, ryhmähaastattelut ja erilaisten dokumenttien sekä tekstien diskursiiviset (erittelevät) analyysit. Tiedonkeruun välineenä käytetään mielellään ihmistä, koska ihminen on riittävän joustava sopeutumaan vaihteleviin tilanteisiin. (Hirsjärvi ym. 1997, 165). Aineistoa kerätään ei-strukturoidusti eli monivalintakysymyksiä, joissa on valmiit vastausvaihtoehdot, ei juurikaan käytetä. Kerätty aineisto on usein tekstimuotoista, esimerkiksi kirjeet, päiväkirjat tai omaelämäkerrat ovat tyypillisiä kvalitatiivisen tutkimuksen valmiita aineistoja (Heikkilä 2004, 17).

5.2 Tutkimusotteen valinta

Tutkimuksessa päädyimme käyttämään kvalitatiivista otetta, koska pidimme tärkeänä, että juuri teemahaastattelun kautta haastateltavien asiantuntijoiden näkökannat ja ”ääni” tulevat esille keskusteltaessa virka-avusta ja siihen liittyvistä käytännön seikoista. Otteen valinta kääntyi laadulliseen, koska tavoitteena on ymmärtää virka-apu prosessina sekä selittää sen mahdolliset ongelmat ja haasteet. Halusimme myös itse vaikuttaa haastateltavien valintaan, sillä kvalitatiivisessa tutkimuksessa kohdejoukko valitaan harkinnanvaraisesti ja usein rajoitetaan suppeaan määrään tutkittavia kts. (Heikkilä 2004, 16).

Aineistoina voi olla siis vain yksi tapaus tai se voi käsittää myös joukon yksilöhaastatteluja, koska tarkoituksena ei ole etsiä keskimääräisiä yhteyksiä eikä tilastollisia säännönmukaisuuksia (Hirsijärvi ym. 1997, 165; 180). Pidimme myös tärkeänä, että tapauksia käsiteltiin yksittäisinä ja analysoitiin aineistoa sen mukaisesti.

5.3 Tutkimusaineiston keruu ja analysointi

Haastattelu on varsin yleinen tapa kerätä laadullista aineistoa ja sen tavoitteena on selvittää se, mitä jollakulla on mielessään (Eskola & Suoranta 1998, 86). Haastattelua voidaan pitää myös eräänlaisena keskusteluna, jossa haastattelija ja haastateltavat ovat suorassa vuorovaikutuksessa keskenään ja siten vaikuttavat toisiinsa. Koska haastattelu on ihmisten kesken tapahtuvaa, vaikuttavat myös normaalit fyysiset, sosiaaliset ja kommunikaatioon liittyvät tekijät haastattelutilanteeseen. (Eskola & Suoranta 1998, 86; Heikkilä 2004, 67.) Tutkimushaastattelulajit voidaan erotella sen mukaan, miten strukturoitu sekä miten muodollinen haastattelutilanne on ja ne jaetaan kolmeen ryhmään: strukturoitu haastattelu eli lomakehaastattelu, teemahaastattelu ja avoin haastattelu (Hirsijärvi ym. 1997, 204-205).

Valitsimme aineiston keruutavaksi teemahaastattelun, koska se on sopiva haastattelumuoto, kun halutaan tietoa vähemmän tunnetuista ilmiöistä ja asioista (Saaranen & Puusniekka 2006). Halusimme myös, että haastateltavat saivat halutessaan keskustella teoriaosan pohjalta valituista teemoista ohjatun vapaamuotoisesti.

Teemahaastattelun tarkoitus ei ole esittää pikkutarkkoja kysymyksiä tarkassa järjestyksessä paperista lukien, vaan teemoista pyritään keskustelemaan varsin vapaasti (Hirsijärvi & Hurme 2001, 48). Haastattelijalla ei siis ole valmiita kysymyksiä, vaan hänen vastuullaan

on, että päätetyt teema-alueet käydään haastateltavan kanssa läpi, mutta niiden järjestys sekä laajuus voivat vaihdella haastattelusta toiseen. (Eskola & Suoranta 1998, 87).

Koska haastattelemine oli varsin uutta meille, mietimme etukäteen myös tarkkoja kysymyksiä, jotta saisimme varmasti tietoa haluamistamme aihealueista. Valitut teemat ja ennalta mietityt apukysymykset auttoivatkin varmistamaan sen, että haastateltavien kanssa keskusteltiin samoista asioista. Tärkeä valintakriteeri oli myös, että teemahaastattelussa pyritään huomioimaan ihmisten tulkinnat ja heidän vapaalle puheelle annetaan tilaa. Niin, että kuitenkin ennalta päätetyt aihepiirit keskustellaan haastateltavien kanssa kts. (Saaranen & Puusniekka 2006).

Yhtenä teemahaastattelun valintaedellytyksenä oli myös, että siinä on mahdollista säädellä aineiston keruuta joustavasti tilanteen edellyttämällä tavalla ja vastaajia myötäillen (Hirsjärvi ym. 1997, 201). Aiheen harvinaisuus ja se, että haastateltavat valitaan toinen Poliisista ja toinen Puolustusvoimista vaikutti siihen, että päädyimme yksilöhaastatteluihin.

Haastatteluihin siis valittiin yksi henkilö Poliisista ja toinen Puolustusvoimista, jotka molemmat ovat sellaisessa asemassa ja työtehtävissä, että omaavat laajaa kokemusta Poliisin ja Puolustusvoimien välisestä virka-avusta.

Haastattelut pidettiin sovittuina päivinä pääkaupunkiseudulla ja ne kestivät noin 40 – 60 minuuttia. Haastatteluissa käytimme apuna (haastateltavien suostumuksella) nauhuria, jotta keskustelut saatiin etenemään ilman turhia taukoja ja kaikki asiat tulisivat talteen, sekä me pystyimme keskittymään vuorovaikutukseen haastateltavien kanssa.

Haastattelututkimuksen etuja ovat mm. miltei sataprosenttinen vastausprosentti, väärinkäsitysten vähäinen mahdollisuus, monimutkaiset kysymykset ja se, että haastattelijan havainnoilla voidaan täydentää tutkimusta. Ns. haittapuolia henkilökohtaisessa haastattelussa ovat mm. haastattelijasta johtuvat virheet, esimerkiksi epäselvä kysymysten muotoilu tai esittäminen, omien asenteiden vaikutus ja sosiaalinen etäisyys. (Heikkilä 2004, 68.) Myös haastattelu-aika ja -paikka sekä muut paikallaolijat voivat vaikuttaa haastateltavan vastauksiin, esimerkiksi vastaajan väsymys, kiireys tai ympäristön meteli. Haastateltava saattaa tietoisesti pyrkiä antamaan normien ja odotusten mukaisia vastauksia tai sellaisia vastauksia, joita hän kuvittelee haastattelijan häneltä odottavan. (Heikkilä 2004, 68-69.)

Haastattelut sujuivat ilman ongelmia, koska ns. häiriötekijöitä ei ollut ja haastattelutilanteissa tunnelma oli rento. Keskustelu oli varsin vapaamuotoista, mutta

kuitenkin pidimme siitä huolen, että kaikki ennalta valitsemamme teemat tuli käytyä läpi haastateltavien kanssa.

Haastatteluiden jälkeen ryhdyimme purkamaan nauhoitettua materiaalia kirjalliseen muotoon. Pyrimme erottamaan tutkimustamme varten oleellisen tiedon muusta tiedosta ja se ei ollut yksinkertaista johtuen haastatteluiden vapaamuotoisuudesta. Aineiston litteroiminen oli melko työlästä puuhaa ja tiedon analysoiminen lopulliseen kirjoitettuun muotoon vei yllättävän paljon aikaa.

5.4 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen käyttökelpoisuutta on arvioitava tieteellisin kriteerein ja keskeisin tieteellinen menetelmälle asetettava vaatimus on luotettavuus. (Hirsijärvi & Hurme 1995, 128.) Luotettavuuden arvioinnissa keskeisiä käsitteitä ovat perinteisesti olleet reliabiliteetti ja validiteetti, vaikka kvalitatiivisessa tutkimuksessa näiden käsitteiden sopivuus ei ole niin yksinkertaista kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa. (Saaranen & Puusniekka 2006.) Luotettavuutta pohdittaessa on mietittävä, miten tutkimuksen luonne ja tutkimusaihe ovat mahdollisesti vaikuttaneet siihen, kuinka tutkimukseen osallistuneet ovat vastanneet (Saaranen & Puusniekka 2006).

Luotettavuutta ei pidä arvioida pelkästään haastatteluiden osalta, vaan sen tarkastelu koskee koko tutkimusprosessia (Hirsijärvi 1995, 128). Tutkimuksessa pyritään mahdollisimman pätevään lopputulokseen sekä luotettaviin johtopäätöksiin. On kuitenkin epätodennäköistä saada aikaan tulos, joka olisi täysin luotettava, koska inhimilliset virheet ovat aina läsnä ihmisten vuorovaikutuksissa, esimerkiksi haastattelutilanteessa haastateltava voi sanoa jonkin asian, vaikka vahingossa väärin, hän voi ymmärtää kysymyksen toisella tavalla kuin haastattelija on tarkoittanut tai haastattelijalla epäonnistuu tietojen siirtäminen äänityksestä paperille.

5.4.1 Reliabiliteetti

Reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimuksen tulosten ei – sattumanvaraisuutta ja tarkkuutta. Esimerkiksi jos tutkittaessa samaa henkilöä kahteen tai useampaan kertaan saadaan sama tulos, voidaan tulokset todeta reliaabeleiksi (Hirsijärvi & Hurme 2001, 186). Luotettavien

tulosten saamiseksi on varmistettava, että tutkimuksen otos ei ole vino, vaan se edustaa koko tutkittavaa perusjoukkoa (Heikkilä 2004, 28).

Mielestämme tutkimusta voidaan pitää reliabelina, koska jos tutkimus toistettaisiin, olisi lopputulos todennäköisesti melkoisen samankaltainen. Menetelmillämme pyrimme virheiden minimointiin. Vaikka tutkimuksen otoskoko oli pieni, valitsimme tarkoituksella haastateltaviksi molemmista osapuolista juuri sellaiset henkilöt, jotka usein ovat tekemisissä virka-apu tehtävien kanssa ja tällä tavoin varmistimme, että haastateltavat henkilöt ovat juuri oikeita kertomaan mielipiteensä aiheesta.

5.4.2 Validiteetti

Tutkimuksen tulee mitata sitä, mitä oli tarkoitus selvittää eli pyritään tutkimaan oikeaa asiaa (Heikkilä 2004, 29). Validiteetissa on kyse siitä, onko tutkimus pätevä, onko se perusteellisesti tehty, ovatko saadut tulokset ja tehdyt päätelmät oikeita. Toisin sanoen missä määrin tutkimuksessa on onnistuttu mittaamaan juuri sitä ongelmaa, mitä oli tarkoituskin. (Saaranen & Puusniekka 2006.) Ulkoinen validiteetti tarkoittaa tehtyjen tulkintojen ja johtopäätösten sekä aineiston välisen suhteen pätevyyttä (Eskola & Suoranta 1998, 214).

Tutkimuksessa pitäisi pyrkiä hyvään käsitevaliditeettiin. Onnistunut käsitevaliditeetti kertoo hyvästä pääkategorioiden ja ongelmanasettelun sekä haastattelun suunnittelusta (Hirsjärvi & Hurme 1995, 129). Mitattavat käsitteet ja muuttujat tulee määritellä tarkoin, jotta tutkimustulokset olisivat valideja. Validiteetti on varmistettava ennen tutkimuksen suorittamista huolellisella suunnittelulla ja harkitulla tiedonkeruulla. (Heikkilä 2004, 29.)

Puolustamme tutkimuksemme validiteettia sillä, että valitulla tutkimusmenetelmällä saimme tietoomme niitä asioita, joita olimme myös suunnitelleet saavamme. Teoria – ja empiria – osat tukevat hyvin toisiaan sekä mukailevat tutkimuksen käsitteellistä viitekehystä. Pyrimme näin toimimalla parantamaan validiteettia, jolloin tutkimus mittaa sitä, mitä sen oli tarkoituskin selvittää. Todennäköisesti olisimme saaneet laajemmalla otoskoolla enemmän tietoa ja vertailupohjaa tutkimuksemme tuloksiin, mutta olemme tyytyväisiä, että onnistuimme löytämään hyvät haastateltavat, jotka todella olivat kartalla tutkimastamme aiheesta.

6 Tutkimustulokset

Haastateltavat halusivat pysyä anonyymeinä ja haastateltujen tarinat esitetään erikseen. Haastattelun runkokysymykset ja aiheet olivat vastaavat molemmissa haastatteluissa. Näkökulmat tietenkin eroavat hieman toisistaan, sillä haastateltavat edustivat eri organisaatioita, joissa on omat toimintatavat- ja mallit.

6.1 Poliisi H1

Haastattelimme Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksella komisarion tehtävissä työskentelevää henkilöä. Haastateltavalla oli laaja ja pitkäaikainen kokemus poliisin kenttätoiminnasta, sekä virka-avusta. Haastattelun keskeisimpinä aiheina olivat mm. yleisimmät virka-apu tehtävät, kuinka hyvin poliisissa tunnetaan virka-apupyyntö menettely ja millaisia kehityskohteita poliisin ja puolustusvoimien välisessä virka-apu toiminnassa olisi.

Haastattelussa kävi ilmi, että yleisimpiä tilanteita, jossa poliisi pyytää puolustusvoimilta virka-apua liittyy sellaiseen tehtävään johon, poliisi tarvitsee sellaista kalustoa ja siihen liittyvää ammattihenkilöstöä, jota vain puolustusvoimat pystyvät tarjoamaan.

Virka-apupyyntö menettely oli haastateltavan kertoman mukaan päällystötasolla hyvin tunnettu, mutta miehistötasolla siinä on puutteita. Itse virka-apupyyntö menetelmässä ja miten se käytännössä toteutuu, oli haastateltavan mielestä turhan jäykkä ja hankala prosessi.

Kehityskohteita virka-apu toimintaan poliisin ja puolustusvoimien välille oli paljon ja niissä oli todella paljon yhtenäisyyksiä myös puolustusvoimien puolelta saadun haastattelun kanssa. Keskeisimpinä kehityskohteina oli virka-apupyyntö menettelyn selkeyttäminen ja yksinkertaistaminen, jotta yhteistyö olisi ”helpommin” ja nopeammin käynnistettävissä.

Viestiliikenne oli myös suuri ongelma, sillä puolustusvoimilla ei ole riittävästi sellaista viestikalustoa, jota poliisilla käytetään. Tämä aiheuttaa ongelmia viestin välityksessä laajemmilla yhteistyö tehtävillä. *”Välillä on voinut viestiliikenteessä olla hieman hankaluuksia, kun viestikalustoissa on eroja ja viestiliikennettä joudutaan välittämään uudelleen eri viestivälineillä, jotta tieto saadaan kulkemaan kaikille. Tämä voi aiheuttaa ongelmia, jos kyseessä olisi sellainen asia, joka tulisi kiireellisesti saada kaikkien tietoon.”*

-H1

6.2 Puolustusvoimat H2

Haastattelimme Kaartinjääkäri rykmentissä virka-apu toiminnan parissa työskentelevää upseeria. Haastattelussa keskeisimpinä aiheina oli myös yleisimmät virka-apu tehtävät, kuinka hyvin puolustusvoimissa virka-apupyynnön menettely tunnetaan ja myös keskustelua mahdollisista kehityskohteista.

Haastattelussa esille tulleet asiat olivat pitkälti samassa linjassa poliisin puolelta saatujen vastauksien kanssa. Sotilaskaluston ja henkilöstön tarve oli yksi yleisimmistä virka-avun muodoista, joita puolustusvoimilta pyydettiin. Virka-apu toiminta ja sen säädökset olivat myös päällystö tasolla hyvin tunnettuja, mutta kenttäjohto ja miehistö tasolla niissä olisi kehitettävää.

Poliisin ja puolustusvoimien ja myös muidenkin viranomaisten välisiä yhteistyöharjoituksia tulisi haastateltavan mukaan olla paljon enemmän. Harjoituksien myötä ymmärrys virka-apu toiminnasta jalkautuisi myös miehistötasolle ja myös toimintatavat-, sekä mallit saataisiin mahdollisimman yhdenmukaisiksi.

Haastattelussa tuli myös ilmi täysin sama ongelma viestiliikenteestä ja viestintä välineistä. Keskustelimme myös virka-apupyynnön menettelystä ja siitä, että miten virka-apu pyyntöä tehdessä poliisin kannattaisi toimia, jotta koko prosessi olisi mahdollisimman jouheva ja toiminta saataisiin ripeästi aloitettua. Haastateltava piti myös itse virka-apupyynnön lomaketta hankalana. *" Rasti ruutuun virka-apupyynnön lomake ei ole nykyaikaa ja siinä on paljon puutteita. Pelkästään lomakkeesta voi olla hankalaa saada selville minkälainen virka-apu tehtävä on kyseessä ja minkälaista kalustoa siellä tarvitaan." - H2*

7 Tutkimustulosten yhteenveto

Virka-apu on yksi todella tärkeistä viranomaisyhteistyön malleista ja työkaluista mitä poliisilla ja niin myös muillakin viranomaisilla on käytettävissään. Tutkimuksessa saadut tulokset olivat yhteneviä kaikin puolin, mutta varsinkin kehityskohtien osalta.

Virka-aputehtäviä on vuosittain todella paljon ja tulevaisuudessa määrät tulevat varmasti vain lisääntymään entisestään. Tutkimuksen aikana korostui viranomaisten välisten

yhteistyöharjoitusten tärkeys ja niiden tarve. Virka-aputehtävät ja toimintaympäristöt muuttuvat koko ajan ja tehtävissä korostuu eri viranomaisien tarjoamat osaamisalueet. On tärkeää, että yhdessä toimimista harjoitellaan ja toimintamalleja sovitetaan yhteen.

Viestiliikenteen tärkeys korostui useaan otteeseen. Virka-aputehtävät ovat usein monen partion ja monen eri viranomaisen yhteistyötä, joten sujuva viestiliikenne on ensisijaisen tärkeää. Samanlaisen viestikaluston hankkiminen takaisi sen, että viestiliikenteessä ei tule ongelmia. Tässä voi ilmetä ongelmia laajemmissa operaatioissa poliisin ja puolustusvoimien välillä, sillä puolustusvoimien virka-apuosastoilla on osittain käytössään erilaista viestikalustoa, kuin poliisilla. Yhtenevää kalustoa on kuitenkin ainakin johtotasolla, joten viesti saadaan perille eri osastojen välillä.

Haastatteluista selvisi myös, että virka-apu menettely tarvitsisi uudistusta. Virka-apupyynnötlomake järjestelmä ei ole nykyaikainen, eikä se tue helposti ja nopeasti aloitettavaa virka-aputoimintaa.

8 Pohdinta ja kehittämissajatukset

Virka-apu Poliisin ja Puolustusvoimien välillä on ajankohtainen aihe käynnissä olevien lakiuudistusten vuoksi ja selvästi näille lakiuudistuksille on tilausta molempien tahojen mielestä.

Virka-apu Poliisin ja Puolustusvoimien välillä on vain pieni osa molempien toimintaa ja ehkä juuri siitä syystä virka-apuun liittyvä koulutus on ollut vähäistä, koulutus puutteellista ja lainsäädännön kankeuskaan ei ole ollut ylitsepääsemätön ongelma. Selvää on se, että molempien osapuolien työntekijöiden tulisi saada koulutuksella riittävät perustiedot lainsäädännöstä ja virka-apuun liittyvistä ohjeista, toimijoista ja toimivaltuuksista.

Tänä päivänä eri viranomaisilla on paljon yhteistoimintaa, joita määräävät lakisäätteiset velvoitteet, erilaiset yhteiskäyttöjärjestelyt ja yhteistoimintasopimukset. Poliisin ja Puolustusvoimien välinen yhteistyö saattaa olla vaikeasti hallittavaa eriävien käsitteiden moninaisuuden ja niiden systematiikan puutteiden vuoksi. Vaikka käytännön toiminnassa ja toimijoiden tasolla on monenlaista yhteistoimintaa, siihen liittyvää käsitteistöä voi olla välillä haastavaa tunnistaa ja eritellä.

Toimintavaltakysymykset eri tilanteissa ovat käytännön toteuttajan kannalta vaikeasti hallittavissa ilman syvällistä perehtymistä asiaan. Esimerkiksi käsite ”sotilaallinen voimakeino” on määritelty eri tavoilla puolustusvoimista annetussa laissa ja toisaalta laissa puolustusvoimien virka-avusta poliisille sekä aluevalvontalaissa. Asiaa pyritään varmasti osittain korjaamaan tulevissa lakiuudistuksissa, koska varsinkin Puolustusvoimien antamaa virka-apua koskeva lainsäädäntö on nykyiseltään aika hajallaan.

Tilanteen kehittämiseksi olisi olemassa kolme erilaista vaihtoehtoa. Ensimmäiseksi voitaisiin kehittää jo olemassa olevia virka-apua koskevia lakeja ja säädöksiä. Toiseksi, tällä hetkellä erillään olevat lait voitaisiin yhdistää yhdeksi laiksi puolustusvoimien antamasta virka-avusta. Kolmanneksi, poliisin ja puolustusvoimien välistä virka-apua koskeva normisto ja käsitteistö voitaisiin sisällyttää osaksi isompaa turvallisuusviranomaisten yhteistyötä käsittelevää lainsäädäntöä. Näiden eri vaihtoehtojen hyviä ja huonoja puolia tulisi jatkossa tarkastella syvemmin ja tarvittaessa puuttua niihin.

Vaikka lainsäädännössä on selkeyttämistä, niin ilmiselvästi virka-avun kanssa toimijoiden selkein toivomus tulevaisuuden parannuskohteeksi on virka-apupyynnön menettely ja juuri se, että miten koko prosessi olisi mahdollisimman jouheva ja virka-apu toiminta saataisiin ripeästi aloitettua. Toivottavasti tulevaisuudessa näihin asioihin saadaan aikaiseksi muutosta parempaan suuntaan.

Virka-apupyynnönmenettelyssä on noudatettava virka-apulainsäädännön ja hallinnonalojen määräyksiä. Nämä määräykset ja virka-apupyynnön lomakkeet ovat todella tarkkoja ja virka-avun pyytäjän pitää osata täyttää ne huolellisesti, jotta virka-apupyynnön osataan välittää oikealle osastolle. Tämän prosessin nopeuttamiseksi tulisi mahdollisuuksien salliessa ottaa etukäteen suoraan yhteyttä sellaiseen osastoon, jolta virka-apua tarvitsisi, kuten vaikkapa sotilaspoliisikomppaniaan. Virka-apua ei voi pyytää suoraan komppaniasta, mutta jos virka-apupyynnön ollen nimenomaisesti pyytämässä esimerkiksi sotilaspoliisikomppaniaa, on kannattavaa antaa siitä ennakkovaroitus. Sotilaspoliisikomppaniasta voidaan myös neuvoa, mitä pyyntöön kannattaa sisällyttää ja kertoa millaiset valmiudet ko. komppanialla on. Ennakkovaroituksen perusteella sotilaspoliisikomppania aloittaa tehtävän valmistelut, joita voivat olla esimerkiksi liikkeellelähtövalmiuden kohottaminen, materiaalin, henkilöstön ja ajoneuvojen valmistelu tehtävään. Tällöin varsinaisen virka-apupyynnön konkretisoituessa tehtäväksi viive pienenee ja pyynnössä on kyetty paremmin huomiomaan tehtävän aikaiset tarpeet.

9 Lähteet

- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Heikkilä, T. 2004. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 1995. Teemahaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Vantaa: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Iltalehti. 2019. <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/31cf500b-c487-4e39-8f27-5b3e103cd0e4>
- Kaartinjäkäkirirykmentin osastoupseerin haastattelu
- Karinen, R & Lahtinen, K. & Liesinen, K. 2017. Puolustusvoimien antaman virka-avun nykytila ja kehittäminen. Puolustusministeriö. Saatavilla www.muodossa http://www.defmin.fi/files/4005/Puolustusvoimien_antaman_virka-avun_nykytila_ja_kehittaminen.pdf
- Kokonaisturvallisuuden sanasto. 2014. Sanastokeskus TSK ry & Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK. Kustantaja: Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK. Kerava: Savion kirjapaino Oy.
- Kreus, M. 2010. Terrorismin torjunta Suomessa. Poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksia. 39/2010. Poliisiammattikorkeakoulu. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy - Juvenes Print.
- Kuhmonen, K. 2001. Tuomioistuinsanasto. Julkaisija: Oikeusministeriö ja Valtioneuvoston kanslia. Helsinki: Edita Oyj
- Laki puolustusvoimien antamasta virka-avusta poliisille. 5.12.1980/781
- Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen komisarion haastattelu.
- Pelastusopiston julkaisu. 2007. Viranomaisyhteistyö - Hyvät käytännöt.

Poliisin operatiivisen kenttötoiminnan perusteet.

Poliisilaki 22.7.2011/872

Poliisin operatiivinen virka-aputoiminta, Ohje (26.10.2017)

Puolustusministeriö, Puolustusvoimien antaman virka-avun nykytila ja kehittäminen

Ruusuvuori, J. Nikander, P. & Hyvärinen, M. Haastattelun analyysi. 2010. Tampere: Vastapaino.

Saaranen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavissa: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmäopetus/>

Valtioneuvoston asetus poliisista.

Valtonen, V. 2008. Käsitteitä viranomaisyhteistyöstä. Teoksessa Heusala, A-L. & Taitto, P. & Valtonen, V. (toim.). Viranomaisyhteistyö - Hyvät käytännöt. Pelastusopiston julkaisu. D-Sarja: Muut. 1/2007. 2.Painos. s.7-11.

Valtonen, V. 2010. Turvallisuustoimijoiden yhteistyö operatiivis-taktisesta näkökulmasta. Maanpuolustuskorkeakoulu. Taktiikan laitos. Julkaisusarja 1, n:o 3. Väitöskirja. Helsinki: Edita Prima Oy.

Viranomaisyhteistyöstä ja virka-avusta (rajavartiolaitos)

Virka-apulakihanke. <https://intermin.fi/hankkeet/hankesivu?tunnus=SM004:00/2018>

Verkkouutiset. 2018. <https://www.verkkouutiset.fi/ss-poliisi-ostaa-lainakalustoa-puolustusvoimilta-taustalla-huoli-kriisiajoista/>

LIITE 1. Haastattelurunko

HAASTATTELURUNKO

Haastateltavina Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksella komisarion tehtävissä työskentelevä ja Kaartinjääkäri rykmentissä virka-apu toiminnan parissa työskentelevä upseeri.

1. Kuinka monta kertaa olet ollut tilanteessa, jossa Puolustusvoimat on antanut virka-apua poliisille?
2. Pidätkö Puolustusvoimien antamaa virka-apua poliisille tarpeellisena?
3. Miten työyksikössäsi on ohjeistettu virka-avun pyytäminen Puolustusvoimilta? (Vain poliisi vastaa)
4. Onko edellä mainittu ohjeistus ollut mielestäsi riittävä? (Vain poliisi vastaa)
5. Tunnetako työyksikössäsi virka-apupyynnönmenettely riittävän hyvin?
6. Onko Puolustusvoimien poliisille antamaa virka-apua harjoiteltu mielestäsi riittävästi?
7. Oletko havainnut taktisen tason ohjeistuksen tarvetta Puolustusvoimien poliisille antamaan virka-apuun liittyen?
8. Onko poliisin opinnoissa riittävästi virka-apu tilanteita koskevia koulutus- / opetustapahtumia?
9. Tuntevatko poliisin kenttäjohtajat mielestäsi puolustusvoimien asevelvollisten lakisääteiset käyttömahdollisuudet poliisille annettavissa virka-aputehtävissä riittävän hyvin?
10. Ovatko virka-aputehtävien johtosuhteet mielestäsi riittävän selkeät?
11. Poliisin ja Puolustusvoimien virka-avun kehitystarpeet?
12. Millaisia ideoita virka-avun parantamiseksi?
13. Millainen on Poliisin ja Puolustusvoimien välisen virka-avun nykytilanne?
14. Mahdollisia virka-avun kehityskohteita mielestänne?

Puolustusvoimat

Pyyntö puolustusvoimien tuesta muulle viranomaiselle

Pvm	Klo
-----	-----

Kiireellinen
 Ei kiireellinen

☐ Virka-apupyyntö	☐ Suullisen virka-apupyynnön vahvistaminen	☐ Osallistuminen pelastustoimintaan	☐ Meripelastustoiminta
☐ Ilmailun etsintä- ja pelastuspalvelu	☐ Ilmoitus sotilasräjähteestä	☐ Työvoima-apupyyntö, tuki korvausta vastaan	

Pyynnön tekijä

Nimi	Puhelin
Sähköposti	Faksi

Pyynnön vastaanottaja

Nimi XXXXXXXXXXXXXXXXXX	Puhelin XXXXXXX
Sähköposti XXXXXXXXXXXXXXXXXX	Faksi XXXXXXXXXX

Tavanomainen virka-apu

Tavanomaisesta poikkeava virka-apu

☐ Virka-apu poliisille ☐ Virka-apu Rajavartiolaitokselle ☐ Virka-apu pelastusviranomaiselle ☐ Virka-apu muulle viranomaiselle ☐ Räjähteen tunnistaminen (ja raivaaminen) ☐ Aseistettu virka-apu poliisille (Itsepuolustustarkoituksessa, Rikoslaki 526/2003 4 luku 4§) ☐ Osallistuminen säteilyvalvontaan ☐ Muu virka-apu _____	☐ Aseellinen virka-apu poliisille (voimankäyttötehtävä) ☐ Vaativa (CBRN) pelastustoiminta VN:n yleisistunnossa / PLM:ssä päätettävä virka-apu ☐ Sotilaallista voimankäyttöä sisältävä virka-apu poliisille (Laki PV:n virka-avusta poliisille 522/2005 4§) ☐ Osallistuminen avun antamiseen toiselle valtiolle
--	--

Tehtävä

☐ Henkilön etsiminen	☐ Pelastustoiminta (vaaralliset aineet)	☐ Lennokkikaluston käyttö (etsintä)
☐ Henkilön kiinnittäminen	☐ Pelastustoiminta (muu tehtävä)	☐ Lennokkikaluston käyttö (muu tehtävä)
☐ Liikenteen ohjaaminen	☐ Väestön / omaisuuden evakuoiminen	☐ Lentokonekaluston käyttö (etsintä)
☐ Räjähteen tunnistaminen ja raivaaminen	☐ Lääkintätuki	☐ Säteilymittaus- / laskeumantiedustelulento
☐ Paikan tai alueen eristäminen	☐ Maakuljetus	☐ Lentokonekaluston käyttö (muu tehtävä)
☐ Paikan tai alueen tutkiminen	☐ Merikuljetus	☐ Alus- tai venekaluston käyttö (etsintä)
☐ Henkilön tilapäinen suojaaminen	☐ Ilmakuljetus	☐ Alus- tai venekaluston käyttö (muu tehtävä)
☐ Omaisuuden tilapäinen suojaaminen	☐ Virka-apu henkilöstöresurssein	☐ Panssaroidun ajoneuvon käyttö
☐ Sukellustehtävä (etsintä)	☐ Kalustollinen virka-apu	☐ Materiaalin luovuttaminen
☐ Sukellustehtävä (raivaaminen)	☐ Erityishenkilöstön ja/tai -materiaalin käyttö	☐ Aseiden luovuttaminen
☐ Sukellustehtävä (muu)	☐ Helikopterin käyttö (etsintä)	☐ PV:n tilojen / alueiden luovuttaminen
☐ Pelastustoiminta (sammutustehtävä)	☐ Helikopterin käyttö (pelastustehtävä)	☐ Muu _____
☐ Pelastustoiminta (metsä- tai maastopalo)	☐ Helikopterin käyttö (muu tehtävä)	

Tehtävän tarkenteet, muut osallistuvat viranomaiset / Huomioitavaa

Toiminta-alue/paikkakunta/paikka

Henkilöstömäärä ____ palkattua ____ varusmiestä	Tehtävän arvioitu kesto ____ h ____ vrk	Varustus / Perustelut siviilivaatetuksen käytölle
---	---	---

Tarvittava erikoisvälineistö ja yhteysupseeritarve / Perustelut aseistuksen tarpeelle

Virka-apuosastoa johtavan viranomaisen / kenttäjohtajan yhteystiedot	Muu yhteyshenkilö ja yhteystiedot
--	-----------------------------------

Paikka ja aika	Virkanimike, allekirjoitus ja nimenselvennys	Liitteitä ____ kpl ____ sivua
----------------	--	-------------------------------------

Käsittelymerkinnät puolustusvoimissa

LIITE 3. Virka-apupyynnö poliisille akuutit tilanteet lomake

VIRKA-APUPYYNTÖ POLIISILLE
AKUUTIT TILANTEET
04.02.2020

Tämä yleislomake on laadittu terveystilanteiden, pelastuslaitoksen sekä muiden viranomaisten virka-apupyynnöjä varten. Huom! Sosiaalipalveluilla on oma lomake. Faksi ensin, soitto hälytyskeskukseen

SÄÄDÖSPERUSTE	☐ Mielenterveyslaki 31 § ☐ Pelastuslaki 49 § ☐ Terveydensuojelulaki 48 § ☐ Eläinsuojelulaki 50 § ☐ muu, mikä ☐ Poliisilaki 9:1 §				
SANALLINEN PERUSTE	☐ Mielentila-arvio tai tarkkailulähetä - sairaanhoidon toimintayksikköön nouto (poliisi ei yksin) ☐ Tarkkailuun otettu tai hoitoon määrätty - luvatta poistuneen palauttaminen (poliisi ei yksin) ☐ Palotarkastuksen tai muun valvontatehtävän toimittaminen ☐ Onnettomuusvaaran estäminen ☐ Terveydensuojelulain mukainen valvontatehtävä ☐ Eläinsuojelulain mukainen valvontatehtävä ☐ Viranomaista estetään suorittamasta lainmukaista virka- tai valvontatehtäväänsä ☐ Kuljetuksen turvaaminen (mielenterveyspotilasta ei kuljeteta poliisiautolla) ☐ väkivallan uhka ☐ karkailevan kiinniotto ja kiinnipitäminen ☐ Sisään pääsyn turvaaminen (asunto, tila) ☐ väkivallan uhka kohteessa (pitää sisällään työskentelyn turvaamisen kohde asunnossa) ☐ esteen poistaminen / oven avaus (virka-avun pyytjä vastaa kustannuksista) ☐ etsinnän toimittaminen (Huom! Muualla kuin etsittävän henkilön hallinnassa olevassa paikassa vain, jos etsittävän henkilön voidaan <u>erittäin pätevin perustein</u> olettaa olevan siellä)				
KOHDEHENKILÖN TIEDOT Tarvittaessa lisätietoihin mahdollisista muista kohteessa olevista henkilöistä, jos merkitystä	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td data-bbox="400 1736 1177 1854">Nimi</td> <td data-bbox="1177 1736 1509 1854">Henkilötunnus</td> </tr> <tr> <td colspan="2" data-bbox="400 1854 1509 1984">Osoite</td> </tr> </table>	Nimi	Henkilötunnus	Osoite	
Nimi	Henkilötunnus				
Osoite					